

Elisabeta POP

Râsul strâmb sau leac pentru prostie

Dacă, în *Principele*, Machiavelli pune oarecum bazele științei politice dezvăluind, inteligent și nu fără maliție, rolul statului în istoria modernă, în *Mătrăguna* el se răfuiește oarecum cu instituțiile cele mai importante ale societății din vremea lui, în fruntea cărora se afla, desigur, biserica, încercând să propună, cum spune Pandolfi, exigențele unei noi morale, laice, nesupuse, până la absurd, exigențelor, adesea aberante, ale normelor religioase.

În fond ce vrea să ne spună Machiavelli prin această comedie despre care toate istoriile teatrale spun că e de succes sigur (dar eu una nu am văzut nici măcar un spectacol de mare succes). De dragul de a avea un copil, sau mai degrabă un moștenitor, Messer Nicia, care de fapt nu e prost deloc, acceptă să facă pe prostul sau să accepte cu bună știință compromisul: tânăra lui soție, Lucrezia, va naște un copil doar dacă va bea suc de mătrăgună, după care se va culca cu un bărbat, acesta va... extrage din pânțele femeii (?) suc de otrăvit, va muri, în schimb, femeia va naște... E propunerea lui Ligurio, a vicelanului amic al lui Callimaco, cel îndrăgostit de frumoasa Lucrezia. Pe care, dacă n-o convinge dragostea (nu vrea să păcătuiască), o conving, pe rând, mama ei, Sostrata și... o față bisericească, Timoteo. Amândoi își dau seama că, înainte de a respecta asprele legi ale moralei familiei, se cuvine a fi respectate legile nescrise ale iubirii. Și că, un bărbat bătrân nu va putea niciodată satisface pe deplin o femeie tânără, cu toate inelele pe care i le pune pe degete și cu toată averea pe care i-o pune la picioare.

Scenă din *Mătrăguna* de Machiavelli. Cu: Valentin VOICILĂ și Călin STANCIU.

O povestioară cât se poate de simplă și de naivă chiar, dacă n-ar fi la mijloc pana măiastră... machiavelică.

Pentru această comedie, regizorul Radu Dinulescu a recurs la colaborarea scenografului-artist Onisim Colta, care a construit un decor aproape realist: case cu... 29 de ferestre și ferestruici (de după care... spionau de zor bârfitoarele), o stradă, ba chiar și un pâraiaș la care fetele spală rufe, râd și povestesc ce se mai aude prin orașelul lor.

Din păcate, regizorul a folosit doar în parte spațiul oferit generos de scenograf. Costumele, în schimb (chiar dacă mi s-au părut aproape niște opere de artă, în sine), au fost frumoase, purtate cu plăcere de actrițe care, se știe, cât le place să fie îmbrăcate frumos pe scenă și, de ce nu, și în viață (Oana Văran Goia).

Actorii au jucat corect, dar ceva îmi spune că, cel puțin în seara când i-am văzut eu, nu erau superîncântați de spectacolul în care jucau. N-am văzut – și Dumnezeu mi-e martor că m-am străduit – acea nebunie, acea dăruire totală pe care aveam s-o văd chiar a doua zi, în același teatru. Pofa de joc, găselnițele comice menite să permită actorilor să se desfășoare pe partiturile, altfel generoase, acest lucru nu a fost cu puțință să văd, or, în cazul acestei comedii, sunt convinsă, așa, plină de lucruri neverosimile, succesul ei, adică, stă în *Jocul* actorilor, în ideile regizorului, în verva interpretării. Altminteri, lucrurile se desfășoară corect, fără greșeli grave, fără bâlbe, dar și fără focul, fără nebunia care fac posibile cascadele de râs, născute din *jucarea* situațiilor comice.

Nu știu, nu sunt sigură că știu ce-i lipsea cu adevărat acestui spectacol ca să fie foarte bun. Cred, totuși, că regizorul a lăsat neexploatate câteva momente hazoase, încorsetându-i pe actori cu chingile măsurii care s-au dovedit păgubitoare. Cu toate acestea, unele momente au fost aplaudate și ele țineau mai ales de rezolvările fericite ale unor situații comice. Fetele au fost bine portretizate individual și colectiv, prezența lor aproape permanentă în spectacol a avut darul să dinamizeze acțiunea. Bun și *Ligurio* (Călin Stanciu), care mi se părea cu virilitatea lui nemascată chiar mai potrivit pentru Callimaco, insinuant și ipocrit, bine prins *Timoteo* (Doru Nica), jucând cu aplomb dar nu cu destulă viclenie și vervă, un actor de frunte al teatrului, Valentin Voicilă (un *Messer Nicia* cam nehotărât între viclenie și prostie crasă), bună și codoșind cu pricepere, dar și cu dragoste maternă, dar și cu puțin interes pentru propriile ei plăceri, Adriana Ghiniță (*Sostrata*). Și Radu Cazan mi s-a părut a fi înțeles ce rol joacă (*Siro*). Cei doi tineri, pasionați doar în limitele permise de text (când ar fi putut juca de trei ori pe-atâta), Carmen Butariu și Bogdan Costea se simțeau parcă fie într-o telenovelă ce te făcea să lacrimi, fie într-o poveste ce aducea mai mult cu 1001 de nopți, decât cu *Decameronul*, cum mi s-ar fi părut normal să fie.

Scene lipsite de haz, ca aceea cu oala de noapte adusă... la analiză sau cea cu patul (urâțul și nu din zona acestui spectacol) înălțat la... ceruri (la pod) nu au ridicat cu nimic, ba dimpotrivă, cota spectacolului.

Și, chiar dacă Machiavelli susținea că nu râde din inimă la această (scriind-o?) comedie, mi-ar fi făcut plăcere să văd o sală tăvălindu-se de râs. N-a fost să fie... nici de data asta.

Teatrul de Stat Arad – Mătrăguna de Machiavelli. Regia: Radu Dinulescu, Decor: Onisim Colta. Costume: Oana Văran Goia. Coregrafia: Maura Ianoș. Pregătirea muzicală: Laura Manolache. Cu: Călin Stanciu (*Ligurio*), Bogdan Costea (*Callimacho*), Valentin Voicilă (*Senior Nicia*), Doru Nica (*Timoteo*), Carmen Butariu (*Lucrezia*), Adriana Ghiniță (*Sostrata*), Radu Cazan (*Siro*); Corul fetelor: Gin Cazan, Marilena Taraș, Oana Maria Kun, Liliana Balica, Oltea Blaga, Carmen Vlaga, Angela Petrean Mariana Dănilă. Data premierei: noiembrie 2003